

Tomáš Dianiška,
Igor Orozovič

BEZRUKÝ FRANTÍK

PP

DIVADLO
POD PALMOVKOU

Tomáš Dianiška, Igor Orozovič

BEZRUKÝ FRANTÍK

5. inscenace 71. divadelní sezony 2018/2019 a 430. inscenace Divadla pod Palmovkou.

Předpremiéra 14. 6. 2019 ve Studiu PALM OFF Divadla pod Palmovkou.

Světová premiéra 30. 9. 2019 ve Studiu PALM OFF Divadla pod Palmovkou.

Premiéra verze pro Velkou scénu Divadla pod Palmovkou 11. 9. 2020.

Divadlo pod Palmovkou je divadelní scénou hlavního města Prahy.

Režie: F. X. Kalba

Dramaturgie: Ladislav Stýblo

Výprava: Lenka Hollá

Hudba: Ivan Acher a Igor Orozovič

Pohybová spolupráce: Marek Zelinka

HRAJÍ

Bezruký Frantík:

František Bakule, Šimon:

Dráb, Jan, Bedřich, Šerkán, Henry Ford, Muž,
Podnikatel z Rožnova, Vlasta Burian, Agent 2 a další:

Farář, Chlapeček, Školník, Luďek,
Prezident USA, Reportér, Agent 1 a další:

Soudkyně, Spolucestující, Porodní bába,
učitelka, Eva, Tlumočnice, Žena a další:

Frantíkova matka, Holka, Lída, Štětka, Miluška a další:

Vypravěč (ze záznamu):

Chovanci Jedličkova ústavu a další:

Vojtěch Fülep (původně nazkoušel Jakub Albrecht)

Igor Orozovič / Denny Ratajský

Jaroslav Blažek

Tomáš Dianiška / Hynek Tajovský

Pavla Gajdošíková / Nataša Bednářová

Tereza Dočkalová / Barbora Kubátová

Jan Hartl

Lucie Ducháčková, Gabriela Farr, Kateřina Hrdinová,
Mária Leherová, Rosalie Malinská, Lucie Micháková,
Barbora Vágnerová, Teodor Dlugoš, Jakub Kalián,
Vendelín Urban, Tomáš Vardan

Představení řídí a text sleduje:

Václav Vostarek

ZA SCÉNOU

Dekoraci vyrobili: Miroslav Hora a Jiří Řehák

Šéf umělecko-technického provozu: Libor Michvocík

Lighting-design: David Janeček

Světla: Adam Čejka

Zvuk: Přemysl Ondra, Jan Rýdl

Garderoba: Štěpánka Čechová, Hana Rohlederová

Rekvizity: Monika Moravcová

Masky a vlásenky: Markéta Tíchová

Jevištní mistr: Miroslav Hora

Jevištní stavba: Jaroslav Grus, Vladimír Vilda, Michal Bořický, Tomáš Bukovský,
Jan Procházka, Kristián Kazický, Jan Kroneisl

Vojtěch Fůlep, Hynek Tajovský, Jaroslav Blažek,
Tereza Dočkalová a Denny Ratajský

Vojtěch Fůlep

Jakub Kalián, Tomáš Vardan, Barbora Vágnerová, Lucie Michálková, Teodor Dlugoš,
Pavla Gajdošíková, Denny Ratajský, Tereza Dočkalová a Kateřina Hrdinová

TOMÁŠ DIANIŠKA

SPOLUAUTOR HRY

Kmenový autor, herec a režisér Divadla pod Palmovkou se narodil v Banské Bystrici. V devatenácti letech odešel ze Slovenska do Prahy, kde v roce 2008 absolvoval herectví na DAMU. Poté vstoupil jako herec do angažmá v Divadle F. X. Šaldy v Liberci, kde ztvárnil více než třicet rolí a stal se také spoluzakladatelem a organizátorem kulturní divadelní skupiny vystupující pod názvem Divadlo F. X. Kalby. Jako autor a režisér se podílel na libereckých inscenacích *Zvrhlá Margaret*, *Moje malá úchylka*, inscenaci *House of Love 2: Návrat hezkých hochů* uvedené v A studiu Rubín a na inscenacích *Googling and Fucking*, *Mickey Mouse je mrtvý*, *LSDown*, *Logo*, *Dianiška je Bůh*, *Atomová kočička* a *Burian*.

Od září 2014 je členem hereckého souboru Divadla pod Palmovkou. Z rolí: Roderigo (W. Shakespeare: *Othello*), Jamie Coogan (P. Quilter: *Celebrity*), Partenau (J. Littell, D. Majling: *Laskavé bohyně*), Don Alonzo (Molière: *Don Juan*), Ondřej Třasořítka (W. Shakespeare: *Večer tříkrálový*), Will (M. Norman, T. Stoppard, L. Hall: *Zamilovaný Shakespeare*), Mistress Overdone (W. Shakespeare: *Něco za něco*), Homunkulus a další (J. W. Goethe: *Faust*), Tomáš Zeus (M. Lang: *Happy Chicken*), Lucentio (W. Shakespeare: *Zkrocení zlé ženy*) aj. V rámci Studia PALM OFF, studiové scény Divadla pod Palmovkou, byly uvedeny Dianiškovy autorské inscenace *1000 věcí, co mě serou* (divadelní adaptace stejnojmenného blogu), *Mlčení bobříků*, *Jak sbalit ženu 2.0* (divadelní adaptace stejnojmenné knihy T. Baránka), *Pust'te Donnu k maturitě!* (přeneseno pro velký zájem diváků na Velkou scénu Divadla pod Palmovkou), *Poslední důvod, proč se nezabít* (divadelní adaptace stejnojmenného blogu), *Bezruký Frantík* (napsáno s I. Orozovičem; přeneseno pro velký zájem diváků na Velkou scénu Divadla pod Palmovkou), *Žena filmového kritika* (napsáno spolu s P. Cífkou). Inscenace *294 statečných*, *Encyklopedie akčního filmu* a *Noc zlomených nehtů* (napsáno společně s Lenkou Veverkovou a Janem Hanzlíkem) režijně i autorsky připravil přímo pro Velkou scénu Divadla pod Palmovkou. Ve většině inscenací svých her Tomáš Dianiška také hrál a hraje.

Vedle domovského Divadla pod Palmovkou spolupracoval jako autor, herec a režisér s několika pražskými scénami, mj. s MeetFactory, Divadlem Letí, s A studiem Rubín, divadelní společností Masopust, Chemickým divadlem, Divadlem X10 aj. Jako autor a režisér působil v Komorní scéně Aréna v Ostravě (V. Klimáček: *Komiks*), v ostravském Divadle Petra Bezruče (T. Dianiška: *Transky, body, vteřiny*, T. Dianiška: *Špinarka*), v Divadle v Dlouhé (T. Dianiška: *Pravomil*), v Divadle F. X. Šaldy v Liberci (T. Dianiška: *Burian*, *Tajemný pan Zeť*), v Klicperově divadle v Hradci Králové (T. Dianiška: *Tělo tajné agentky*), v Losers Cirque Company (L. Veverková, K. Šedá: *Národní sbírka zlovyků*) či v pražském Činoherním klubu (*Zakleté dámy*) aj. Jeho autorský počín *Mlčení bobříků* získal nominaci v rámci Cen české divadelní kritiky 2016. Ve stejné anketě získal Tomáš Dianiška ocenění Talent roku. V rámci Cen české divadelní kritiky Tomáš Dianiška uspěl také v roce 2019: Inscenace *Transky, body, vteřiny* uvedená ostravským Divadlem Petra Bezruče, kterou Tomáš Dianiška napsal a režíroval, získala ocenění jako nejlepší inscenace roku a nejlepší česká hra roku. Na nejlepší českou hru roku byla ve stejném roce nominována také hra *Bezruký Frantík*. V roce 2020 získal Tomáš Dianiška za hru *294 statečných* cenu za nejlepší poprvé uvedenou českou hru a stejné ocenění získal také v roce 2021 za hru *Špinarka* uvedenou Divadlem Petra Bezruče. V roce 2023 Tomáš Dianiška režíroval celovečerní film *Lítá v tom*, pro který napsal také scénář.

IGOR OROZOVIČ

SPOLUAUTOR HRY

Iniciátor, organizátor a „otec“ projektu inscenace *Bezruký Frantík*, který je s Divadlem pod Palmovkou spojený nejen přátelskými vazbami – od počátku působení ředitele Michala Langa zde pravidelně účinkuje v představeních autorského Cabaretu Calembour jako stálý host.

Po maturitě na gymnáziu studoval dva roky muzikálové herectví na Konzervatoři Jaroslava Ježka a poté činoherní herectví na DAMU. V roce 2009 získal angažmá v činohře Národního divadla moravskoslezského v Ostravě. Z rolí: Oidipus (Sofoklés: *Oidipus*), Mozart (P. Shaffer: *Amadeus*; za tuto roli získal nominaci na Cenu Alfréda Radoka a Cenu divadelního festivalu OST-RA-VAR), Nikola Šuhaj (M. Uhde, M. Štědroň: *Balada pro banditu*), Števa (G. Preissová: *Její pastorkyně*), Jarek Lukavski (T. McNally, D. Yazbek: *Donaha! / Hole dupy*), Algernon (O. Wilde: *Jak je důležité mítí Filipa*) nebo Faraon (T. Rice – A. Lloyd Webber: *Josef a jeho úžasný pestrobarevný plášť* – nominace na Cenu Thálie v kategorii muzikálu 2012).

Od roku 2013 je Igor Orozovič členem Činohry Národního divadla v Praze. Z rolí: Švanda (J. K Tyl: *Strakonický dudák*), Jiří Traxler (O. Havelka: *V rytmu swingu buší srdce mé*; za tuto roli získal nominaci na Cenu Thálie, 2016), Vasil Solený (A. P. Čechov: *Tři sestry*), John Major (P. Morgan: *Audience u královny*) John Eastman (R. Lenkiewiczová: *Noční sezona*), Kaluža (R. Medek: *Plukovník Švec*), Král (K. J. Erben: *Kytice*), Kreón (Sofoklés: *Král Oidipús*), Oldřich Zezula (J. Havelka: *Očitý svědek*), Rogožin (F. M. Dostojevskij, D. Špinar: *Idiot*), Don Juan (W. Shakespeare: *Mnoho povyku pro nic*), Mechajl Hordubal (K. Čapek, I. Smejkalová: *Hordubal*), Claudius (W. Shakespeare: *Hamlet*) aj.

V roce 2009 založil s Milanem Šotkem a Jiřím Suchým z Tábora Cabaret Calembour, který rozvíjí poetiku divadel malých forem a literárních kabaretů. Ke všem inscenacím Calembouru píše hudbu a podílí se na textech. Během dvanácti let působení získal soubor pevnou pozici na české divadelní scéně i řadu ocenění. Kromě živých představení najdete texty i hudbu Calembouru na CD/LP *KonCCert* (2021) anebo v knize *Všechno nejlepší* (Paseka, 2018), která obsahuje i Orozovičovy ilustrace. V roce 2019 vyšel soundtrack k inscenaci *Bezruký Frantík* s hudbou a texty Igora Orozoviče a v roce 2024 první Orozovičovo autorské CD *Když chlap svléká tmou*.

Igor Orozovič spolupracoval a spolupracuje i s dalšími divadly, kde vystupuje jako host: Divadlo Komedie (*Lazarus* – komorní muzikál D. Bowieho a E. Walshe), Divadlo v Dlouhé (A. Jirásek: *Lucerna*), Divadlo Kalich (J. Murell: *Božská Sarah*), Činoherní klub (Dostojevského *Bratři Karamazovi*) a Divadlo Ungelt (S. Gray: *Brácha* a *Kurtizána* P. Ondrucha). K několika inscenacím v různých divadlech složil scénickou hudbu (mj. pro inscenaci *Lov na losa* v Jihočeském divadle České Budějovice, *Skořápka* v Divadle Ungelt a *Báječná neděle v parku Crève Coeur* v divadle Kalich) a profiluje se i jako autor vlastních písní. Účinkoval také v řadě filmů a televizních seriálů, za všechny jmenujme například: *Zakázané uvolnění*, *Laputa*, *Fotograf*, *Rapl*, *Polda*, *Živé terče*, *Past*, *Jedině Tereza*, *Případ dvou sester*, *Přání k narozeninám*, *Past* aj.

S hlasem Igora Orozoviče se mohou posluchači setkat také na audionahrávkách, mj: Jiří Traxler – *Život v rytmu swingu* (2019, Supraphon); *Černá Petra* (2019, Český rozhlas); *Balada pro banditu* (2017, Radioservis); Ray Bradbury – *Strom duchů* (2016, Plus). S jeho hudbou určenou dětem vyšlo album *Prasátko Pigy a kouzelná pohlednice plná písniček* (2018, Supraphon – nominace na Audioknihu roku).

Igor Orozovič se věnuje také výtvarné práci – výstavy jeho koláží a linorytů se konaly např. v Kavárně Alibi). Se svou kapelou pořádá úspěšné koncerty po celé České republice.

Jamnė, padesátá léta dvacátého století

Jamn , 2019

CESTA K BEZRUKÉMU FRANTÍKOVÍ, ANEB JAK VÁS TO NAPADLO?

Nejčastější otázka, kterou dostáváme, je: „Jak vás to napadlo?“ A je fakt, že příběh vzniku inscenace je jaksi propojený s inscenací samotnou. Protože pozvolné přípravy vlastně probíhaly několik let. Všechno začalo jak jinak než v hospodě. Kamarád kamarádky (Tomáš Černohous – teď už kamarád nás všech) tam tehdy vyprávěl o své rodné vísce. Že tam končí silnice a že se tam všichni jmenují Černohous nebo Filip a že odtamtud pochází jakýsi Bezruký Frantík. Okamžitě jsem se chytil. Příběh jako od Cimrmanů, ale skutečný. Na pozadí českých dějin. Český Forrest Gump. Superhrdina. Okamžitě jsem začal shánět všechny dostupné informace, což trvalo několik let – stejně jako strach, že někdo ten příběh zpracuje jako první.

Popravdě jsem dlouho nevěděl, jak příběh uchopit. Frantíkův životopis měl tolik přesahů a nabízel tolik opodstatněných možností uchopení – opera, loutkové divadlo, film, činohra – že bylo těžké vybrat tu správnou (například loutky hrály v životě Frantíka velikou roli, ať už jako výchovná metoda, obživa, nebo jako zábava, byl také členem slavného Bakulova sboru, podnikatelem, ale vlastně i zakladatelem coachingu; vůbec pedagogika sehrála v jeho životě podstatnou roli)... Zároveň v jeho optimismem nabitým životě zdánlivě chyběl pro drama tolik potřebný konflikt. Popsal jsem několik sešitů nápady, ale vcelku jsem nevěděl, jak na to. Všechno se pak sešlo v jeden okamžik.

Zrovna v době, kdy jsem sehnal originály jeho životopisu a autor-ských knih, ve kterých prosakuje jeho zahořklost vůči lidem v posledních letech života a pochroumaný vztah k ženám, seděl jsem s Jakubem Albrechtem jak jinak než v hospodě a lamentovali jsme nad tím, že jsme spolu nikdy nic pořádně nehráli. A v ten moment to najednou secvaklo. Vždyť Kuba bude ten nejlepší Frantík a Tomáš Dianiška (jeho kumpán z Divadla F. X. Kalby) ten nejlepší autor. Mistr životopisných her. Mistr v balancování na hraně dojetí a černého humoru. A to Frantíkův příběh potřeboval. Chtěl jsem epos, ale nikoli popisný a nudný. Fungovali jsme jako jakýsi kontrapunkt a povedlo se tak udržet lineární vyprávění ságy plné skutečných motivů z Frantíkova života (což byla spíš moje úloha),

skvěle poskládaných konkrétních a často vyfabulovaných situací, což je obří a zásadní zásluha dramatika Dianišky. Podobně pomohl mou prvoplánově melodickou hudbu povýšit a svými kusy doplnit hudební génius Ivan Acher. A jsme u toho kouzla, které se tady stalo. Potkali se lidé, navzájem se respektovali a doplňovali. A všichni měli jediný cíl – odvyprávět s respektem příběh Bezrukého (jak mu říká jeho synovec pan Jangman). Jasně, mělo by to být samozřejmostí u každé inscenace a mám pocit, že parta kolem Dianišky to bere jako samozřejmost. Ale není. To, jak jsme společně (ještě s Terezou Dočkalovou) seděli u mě v bytě a vymýšleli, o čem to vlastně bude, jak jsme jeli do Jamného nad Orlicí po stopách Frantíka a hledali tam fakta a inspiraci, jak jsme se navzájem na jevišti režírovali. Bavilo mě potlačovat svoje ego za účelem lepšího výsledku. Bavilo mě hledat další členy toho tvůrčího puzzle. Takhle se nám podařilo najít Marka Zelinku k pohybové spolupráci anebo Lucii Brychtovou, která nazpívala titulní píseň hry. Dovršením snah pro mě byla spolupráce s organizací UMÚN (umělci malující ústy a nohama), jejíž klienti pro nás namalovali obrazy na motivy Frantíkova života. A tím se taky dostáváme k jednomu z hlavních témat Frantíkova života: „Chci, a proto umím.“

A o čem to hrajeme? Kromě toho, že vůle dokáže zázraky, taky o tom, že pozitivita je často jediná cesta postižených lidí k tomu, jak vůbec ve společnosti fungovat, a že ve skutečnosti a potom doma o samotě až tak veselí být nemusejí. A taky o tom, že ostatní lidé jsou přející až do okamžiku, dokud nejste lepší než oni.

Barbora Kubátová a Tomáš Dianiška

Nataša Bednářová a Igor Orozovič

Pavla Gajdošíková

Vojtěch Fůlepek a Tereza Dočkalová

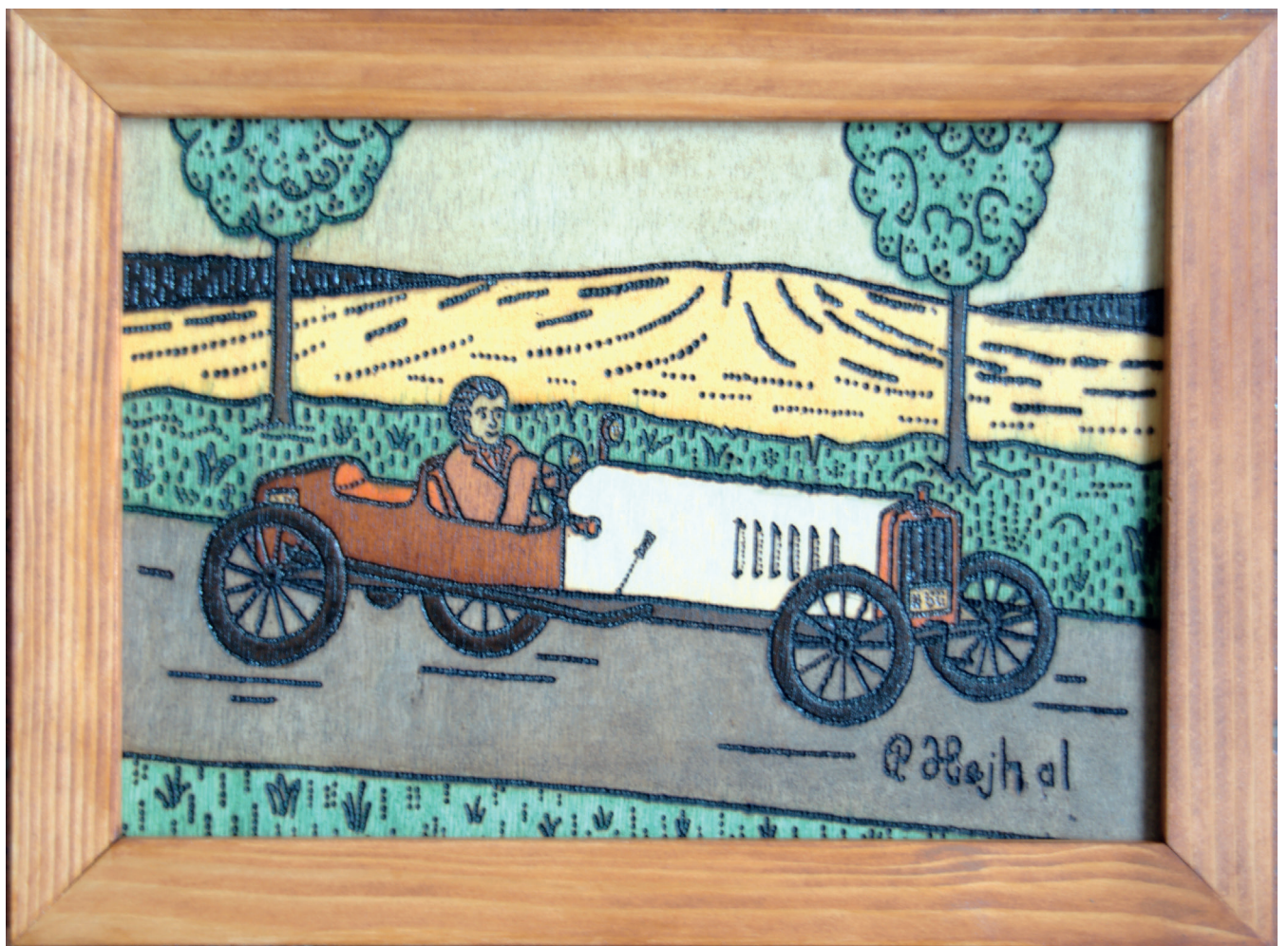

Jaroslav Blažek a Tereza Dočkalová

Z VÝSTAVY DĚL TĚLESNĚ
POSTIŽENÝCH UMĚLCŮ
SDRUŽENÝCH
V NAKLADATELSTVÍ UMÚN
(Umělci malující ústy
a nohama; www.umun.cz)
inspirované osobností
Bezrukého Frantíka

Výstava je přístupná ve foyer divadla
před každým představením *Bezrukého Frantíka*.

Autor: Pavel Hejhal

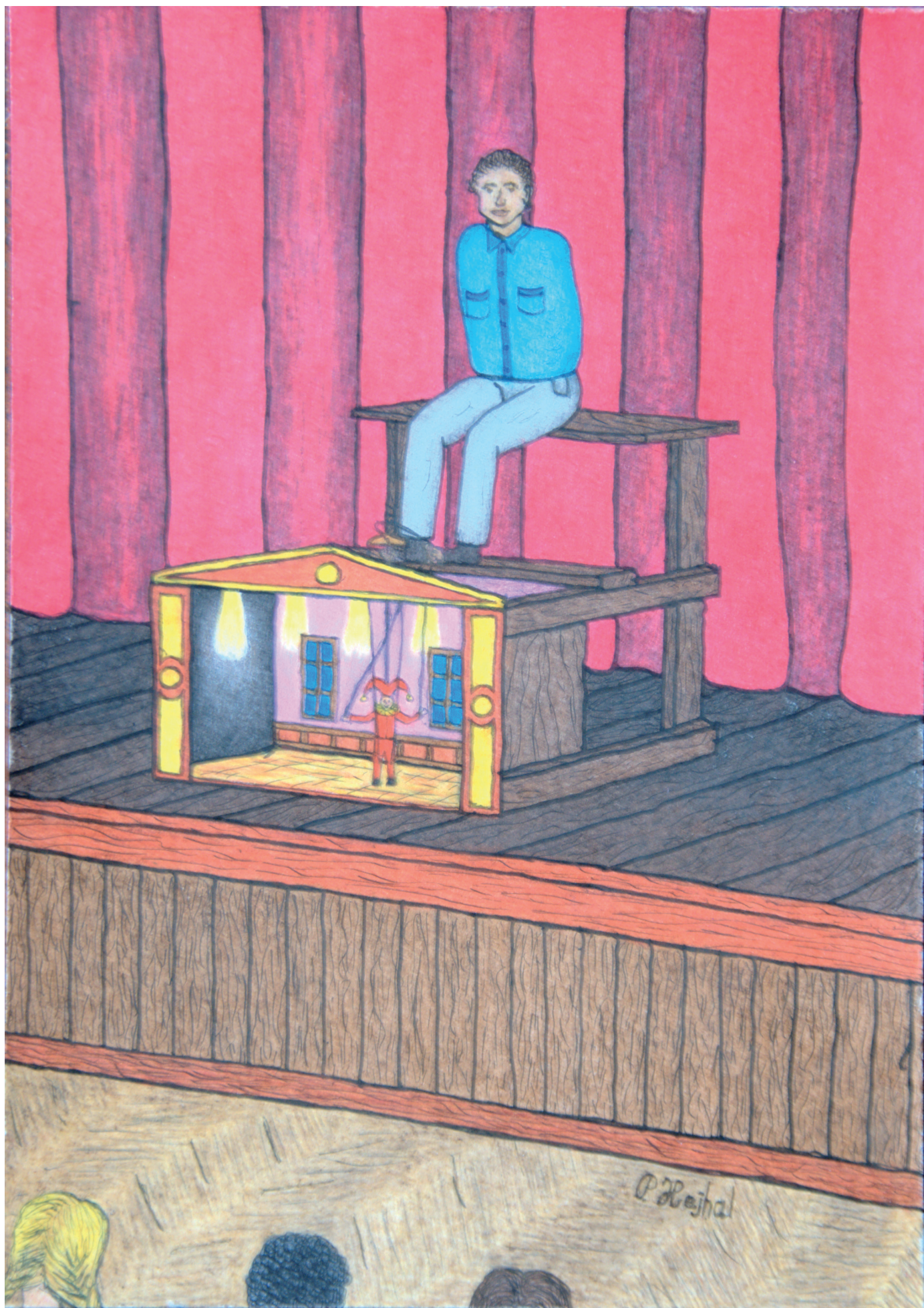
Autor: Lenka Bromková

Autor: Barbora Sedláčková

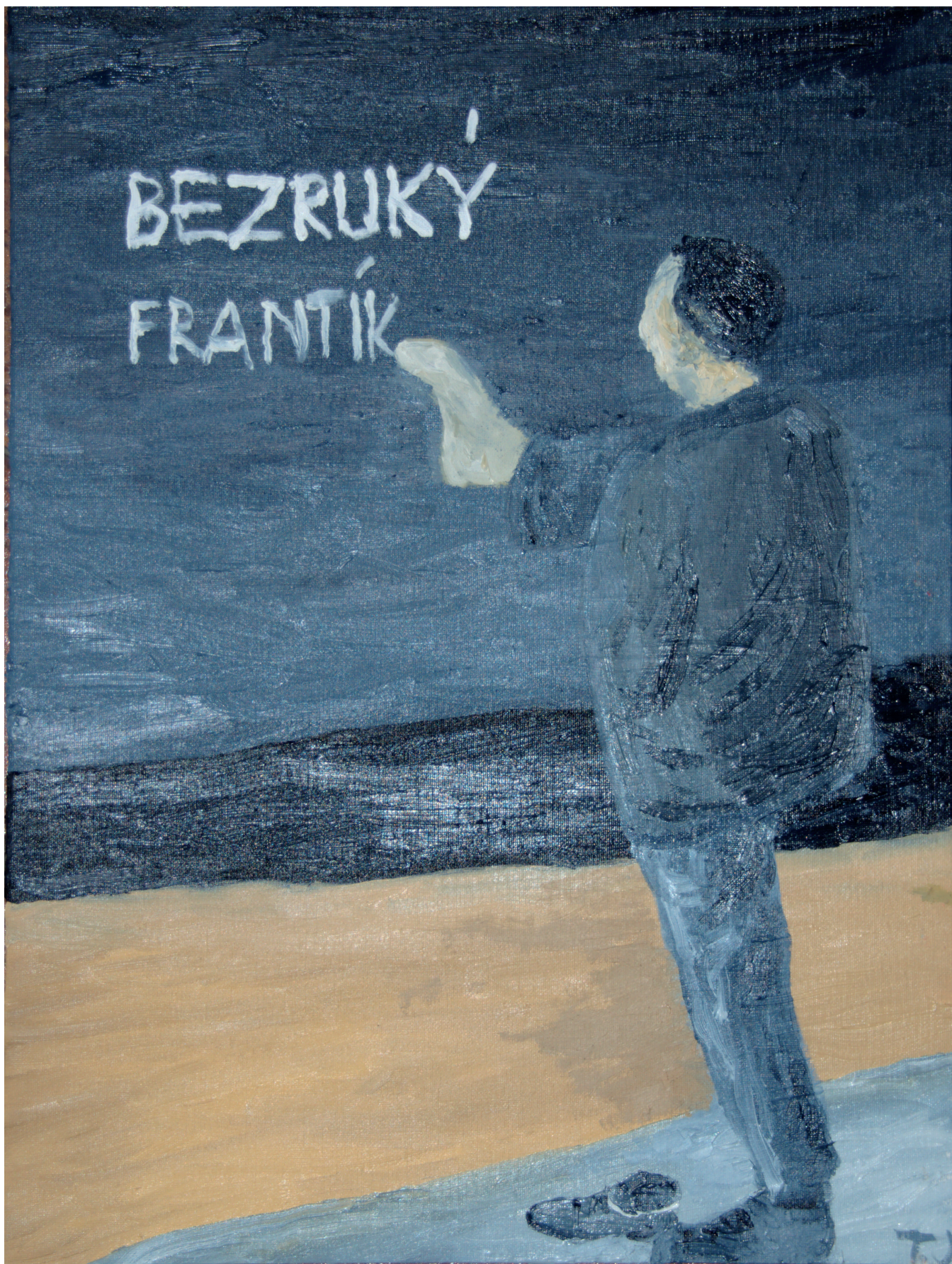
Autor: Jakub Hříbek

Autor: Pavel Hejhal

Autor: Veronika Svatošová

Autor: Tomáš Janoušek

Autor: Šárka Dvorská

Autor: Zdeňka Ježková

BEZRUKÝ FRANTÍK

František Filip (20. 2. 1904 – 19. 2. 1957), známý také jako Bezruký Frantík, se narodil v podhorské obci Jamné nad Orlicí nedaleko města Žamberk v rodině dřevařského dělníka Štěpána a jeho ženy Mariany. Narození šestého dítěte do chudé venkovské rodiny s sebou neslo samo o sobě existenční starosti, které se však mnohonásobily chlapcovým tělesným postižením: František totiž od narození neměl následkem genetické poruchy vyvinuté horní končetiny (namísto nich měl na těle jen malé pahýlky). Pravděpodobně se jednalo o amelii (vrozenou vadu končetin) vzniklou působením neznámé škodlivé látky v raném stádiu těhotenství, která ucpala cévy vyživující v té době se tvořící horní končetiny embrya. „Čáp mi ukousl ruce,“ říkal ke svému vážnému tělesnému handicapu později František Filip.

František měl podle všeho šťastnou povahu a velkou oporu ve své matce a sourozencích. Navzdory předpokladům mnohých se naučil chodit (bez opory rukou, které malému dítěti při prvních krůčcích velmi pomáhají, nejde o žádnou samozřejmost) a projevoval se jako mimořádně živé a bystré dítě. Důležitou oporou byl Františkovi také místní učitel František Citta, který jej navzdory dobovým zvyklostem zařadil mezi ostatní zdravé žáky, a umožnil mu tak získat běžné základní vzdělání. Díky pedagogickým schopnostem učitele Citty, který mj. ve spolupráci s místním lékařem sestrojil pro Frantíka speciální lavici, aby mohl psát nohama a nepoškodil si přitom páteř, a samozřejmě také díky vlastní houževnatosti a ctižádosti se František Filip záhy naučil vykonávat všechny činnosti potřebné pro normální život a školní výuku pouze nohama – a dosáhl v tom udivující obratnosti. Zprávy o bezrukém chlapci, který dovede nohama psát, kreslit a vykonávat řadu dalších činností, se brzy roznesly a malý Frantík se stal svého druhu atrakcí. Vzpomínal, že už tehdy za ním přijížděli ředitelé různých cirkusů a varieté a nabízeli za jeho vystoupení vysoké částky. Jeho matka však byla vždy kategoricky proti tomu, aby byl syn ponižován něčím tak nedůstojným, jako je „producírování se“ před obecenstvem dychtícím po bizarnostech a senzacích. Odpor k varietním a cirkusovým produkcím předvádějícím publiku handicapované osoby na podobné úrovni, jako se ukazují cvičená zvířata, zůstal Františku Filipovi po celý život.

V roce 1913 nastal v dosavadním životě Františka Filipa zásadní obrat. Tehdy devítiletý chlapec se setkal s mužem, který podstatně ovlivnil jeho další životní osudy. Byl jím významný pedagog František Bakule (18. 5. 1877 – 15. 1. 1957). Bakule, zaujatý jeho dovednostmi, mu nabídl, aby se stal jedním z prvních chovanců jím právě tehdy založeného Jedličkova ústavu pro zmrzačené, jinak ale duševně zdravé děti v Praze – nejstarší instituce věnující se péči a výchově tělesně postižených v českých zemích sídlící tehdy v malém nádvorním domku na pražském Vyšehradě (dnes v přiléhajících budovách sídlí ředitelství současného Jedličkova ústavu).

František Bakule zastával na svou dobu progresivní pedagogickou a výchovnou metodu, která akcentovala přirozenost dítěte, rozvíjela jeho činnost, a především měla za cíl co nejlépe připravit handicapované děti na běžný život – a také na běžnou práci. Bakuleho ambicí bylo vytvořit v rámci možností prostředí připomínající svou bezprostředností co možná nejvíce jakousi širokou rodinu, které však zároveň nekompromisně cílilo na co možná největší rozvinutí různých dovedností a schopností chovanců. Současně ústav pro své chovance zajišťoval také léčbu postižení v míře, jakou jí finanční možnosti a tehdejší úroveň medicíny umožňovaly. Bakuleho aktivita mj. vyústila v založení Dětského výrobního družstva, v rámci kterého handicapované děti vyráběly hračky a upomínkové předměty a také se je například učily prodávat a zajišťovat produkční záležitosti i účetnictví. Součástí činnosti chovanců Jedličkova ústavu bylo také loutkové divadlo, kompletně vyrobené a hrané přímo handicapovanými dětmi, které se těšilo značné popularitě a umožňovalo postiženým dětem přirozený kontakt s dětmi zdravými – a v neposlední řadě také, stejně jako činnost Dětského výrobního družstva, přinášelo nevalně financované instituci peněžní prostředky. Bakuleho slavné heslo „Chci, a proto umím“ bezesporu pomohlo řadě lidí získat navzdory fyzickým omezením co možná největší nezávislost i zdravé sebevědomí.

V roce 1919 František Bakule z Jedličkova ústavu pro dramatické neshody s mecenášem a zaštitovatelem ústavu, MUDr. Rudolfem Jedličkou (1869–1926), odešel a spolu s ním i většina jeho chovanců. Nově vzniklý Bakulův ústav pro výchovu životem a prací trpěl značnou existenční nouzí – Bakuleho družina, jak si chovanci říkali (zprvu se prý jednalo o spíše hanlivé označení), byla zpočátku nucena přebývat v nevyhovujících soukromých bytech svých podporovatelů. V roce 1920 se však díky smíchovské sociální pracovníci L. Dvořákové začali Bakuleho chovanci podílet na zřizování výchovných kroužků se zdravými dětmi (zaměřených na vzájemnou výuku řemesel a dalších dovedností, kde handicapované děti učily děti zdravé a zase naopak), což záhy vyústilo v přemístění Bakuleho družiny do tzv. Kalendovky v pražských Košířích

a zanedlouho poté díky péči košířského starosty Antonína Štochla do tehdy zchátralého zámku Klamovka.

Bakulův ústav byl financován téměř výhradně z darů (jedním z nej-důležitějších byl dar z tzv. Lodi lásky – zásilky jídla a materiálních darů sesbíraných americkými dětmi pro mladou Československou republiku) a z prodeje výrobků handicapovaných dětí, ale také z kulturní činnosti. Ta spočívala zejména v pořádání přednášek a prezentací dovedností chovanců ústavu, koncertů dětského sboru (vedle handicapovaných dětí byly jeho členy i děti zdravé) a již dříve osvědčených představení loutkového divadla, se kterým (údajně na návrh Františka Filipa) začali Bakuleho chovanci úspěšně objíždět celé Československo. Bakuleho družina se navzdory v podstatě neustálým finančním potížím postupně etablovala a navázala spolupráci mj. s Červeným křížem a dalšími organizacemi. Bakuleho inovativní program spolupráce handicapovaných a zdravých dětí (mj. společně trávily i letní tábory) i jeho dlouhodobá snaha vést své chovance k naprosté soběstačnosti přinášely nesporné výsledky a budily pozornost osobností veřejného života i na mezinárodním poli. Díky podpoře mezinárodního Červeného kříže získala Bakuleho družina na tehdejší dobu značné finanční částky, které umožnily její další existenci, a dokonce i výstavbu nové budovy Bakulova ústavu Na Cihlářce nedaleko Klamovky (stavba byla uvedena do provozu v červenci 1932). Finanční problémy však navzdory občasnému zlepšení provázely existenci Bakulova ústavu prakticky po celou dobu. V roce 1933 měl např. Bakulův ústav na tehdejší dobu ohromný dluh přes dva miliony korun. V roce 1937 ukončil Bakulův ústav svou původní činnost, když byl v dražbě prodán Spolku léčebné péče v Praze II. Tou dobou se již jeho zakladatel činnosti ústavu neúčastnil – kvůli podlomenému zdraví (v mládí onemocněl tuberkulózou), ale zřejmě i z dalších důvodů byl již od roku 1935 penzionován. Výjimečná osobnost a inovativní pedagogické dílo Františka Bakuleho upadly poměrně záhy po jeho odchodu z aktivní pedagogické praxe v zapomnění, znovuobjevovány a právem obdivovány začaly být znovu až po roce 1989.

Červený kříž stál nejen za opakovanou finanční pomocí Bakulovu ústavu, ale i za jeho nepochybně největším a nejpronikavějším úspěchem na kulturním poli. V roce 1922 navrhla americká centrála této mezinárodní organizace, aby pěvecký sbor Bakulova ústavu uspořádal velké turné po Spojených státech amerických. Americká cesta Bakuleho sboru se za významné finanční podpory prezidenta Masaryka uskutečnila v roce 1923 a byla velkolepým úspěchem, který přinesl Bakuleho družině a jeho práci značnou popularitu a publicitu. Sbor „Bakulčat“ se s mimořádným úspěchem představil ve dvaceti největších amerických městech a vystoupil na celkem dvou stovkách škol včetně několika univerzit, kde

Vojtěch Fůlep

Igor Orozovič

Vojtěch Fůlep

Pavla Gajdošíková a Denny Ratajský

Nataša Bednářová, Mária Leherová a Gabriela Farr

Vojtěch Fůlep a Denny Ratajský

Bakuleho chovanci demonstrovali své schopnosti a dovednosti. Vyvrcho-
lením turné pak byl velký koncert v Carnegie Hall.

Tehdy devatenáctiletý František Filip se amerického turné zúčastnil jako jeden ze sólových zpěváků a okamžitě si získal pozornost a obdiv Američanů schopnostmi svých „převychovaných nohou“, kterými dokázal vykonávat takové úkony, jako bylo např. zapínání knoflíků u košile, kra-
sopisné psaní nohou i psaní na psacím stroji, jezení, pití, plavání, jízda na koni, nalévání nápojů, oblékání, řízení automobilu apod. Byl přijat mj. i prezidentem Spojených států W. G. Hardingem a nohu si podal také s mnoha dalšími osobnostmi amerického veřejného života – včetně indi-
ánského náčelníka Red Foxe (tato fotografie se stala senzací a obletěla celý svět). Automobilový magnát Henry Ford mu dokonce věnoval speciálně upravený automobil, který bylo možné řídit pouze nohama.

Po návratu do Československa dokončil František Filip ve svých dvaceti letech studia na obchodní škole (kam byl přijat díky intervenci Františka Bakuleho) a nedlouho poté v touze po vlastní nezávislosti Bakulův ústav opustil (ve svých vzpomínkách František Filip naznačil, že rozchod zřejmě nejvýraznějšího a nejschopnějšího chovance s jeho učitelem nebyl snadný ani jednoduchý a zanechal hořkost na obou stranách). V roce 1924 si František Filip v Praze na Smíchově zřídil vlastní obchod „U Bezrukého Frantíka“, kde prodával zejména výrobky z Bakulova a Jedličkova ústavu, a podle vlastních slov si tak splnil svůj dávný sen. Díky jeho popularitě, kvůli které se za ním do obchodu hrnuli zákazníci z celé Prahy, se jeho podnikání zpočátku dařilo poměrně dobře. Vedle toho však Bezruký Frantík realizoval také vzdělávací přednášky a demonstrace svých schopností ve školách a jiných insti-
tucích, během nichž názorně předváděl, co všechno člověk dokáže, když chce. Elegantní, vždy skvěle oblečený, sebevědomý a charisma-
tický Bezruký Frantík byl i díky tomu jednou z nejslavnějších osobností první republiky, která fascinovala, inspirovala (a také svým způsobem bavila) nejprostší lid stejně jako vzdělance a boháče. Plnil stránky novin a časopisů a dokonce byl i několikrát zachycen na filmový pás – tohoto privilegia se v té době dostalo jen málokomu. V roce 1925 byl poctěn pozváním do Lán k prezidentu Masarykovi, čímž byla jeho společenská role potvrzena více než výmluvně.

Filipova autobiografická kniha *Bezruký Frantík* píše o sobě z roku 1926 byla ve své době senzací. Dílo napsané „vlastnonožně“ přímo Františkem Filipem bylo plné odhodlání, lidskosti a optimismu. Podobně populární bylo i pokračování knihy z roku 1931 nazvané *Bezruký Frantík píše II. díl*. Vedle těchto vzpomínkových a autobiografických knih František Filip napsal také řadu novinových článků, které publikoval prakticky během celého svého dospělého života v různých periodikách, novelu *Moje psi*

přítelkyně a romány *Úspěch* a *Paní Olga*. Vydával také časopis pro tělesně postižené *Náš boj*.

Velká hospodářská krize v roce 1929 sice přinutila Františka Filipa smíchovský obchod prodat, podnikavý duch, nebývalá pracovitost a houževnatost se však uplatnily během úspěšného vzdělávacího a výchovného programu, se kterým František Filip vystupoval nejen v Československu, ale také ve Vídni. Koncepce Filipova vystoupení chytře spojovala atraktivitu jeho osobnosti a jeho bezmála virtuózní fyzické schopnosti s osvětou a něčím, co bychom snad dnes nazvali kurzem osobnostního rozvoje. Kvalita těchto pořadů byla taková, že získal na svá vystoupení nejen koncesi (to v té době nebylo nijak snadné), ale dokonce i povolení vystupovat ve školách a vzdělávacích institucích. Navzdory ekonomicky těžké době se ve třicátých letech stal z Bezrukého Frantíka věhlasný a finančně poměrně dobře situovaný člověk.

Podnikavého a pracovitého Františka Filipa však neopouštěla touha mít svůj vlastní podnik. Ve třicátých letech si proto otevřel zprvu poněkud improvizovanou dřevěnou výletní kavárnu (později přebudovanou v rovněž dřevěnou výletní restauraci s několika hostinskými pokoji), která se nacházela na koupališti u horního splavu na Horní Bečvě, asi dvacet minut chůze od centra Rožnova pod Radhoštěm. Odvaha, energie a schopnosti bezrukého majitele spolu s podnikatelským záměrem, který přinesl jednoduché, ale kvalitní občerstvení do neobydlené oblasti v lůně přírody, přitahovaly pozornost zákazníků. Díky popularitě a schopnostem bezrukého majitele zde byly pořádány různé kulturní a osvětové akce i taneční večery, které složením účinkujících nezřídka stály vysoko nad podobnými pokusy rožnovských hostinských a budily jejich závist. Podnik Františka Filipa byl nakonec pravděpodobně na základě udání nějakého rožnovského hostinského v roce 1936 uzavřen, protože k jeho provozování scházela Františku Filipovi potřebná koncese. Dřevěná budova někdejší kavárny a restaurace Bezrukého Frantíka, která později sloužila jako klubovna přilehlého autokempu, přežila ve víceméně nezměněné podobě až do roku 2001, kdy musela být pro špatný technický stav demolována.

Ztráta úspěšného podniku, na kterém Františku Filipovi velmi záleželo a do kterého vkládal velké naděje, byla pro něj zdrcující. František se na nějaký čas uchýlil ke své sestře Lidmile do Jamného nad Orlicí a poté do Prahy, kde nějaký čas žil ve svém podolském bytě a věnoval se zejména spisovatelské tvorbě. V roce 1938, dva roky po konci svého podniku v Rožnově pod Radhoštěm, se odstěhoval do Brna, kde se usadil v Mášově ulici. V jihomoravské metropoli pokračoval s nově nalezenou energií a ambicemi v úspěšných podnikatelských aktivitách: byl mj. prodejcem zmrzliny, limonády a občerstvení a později majitelem

prosperující brněnské inzertní společnosti, tiskárny a rozmnožovny s asi desítkou zaměstnanců. Dvakrát se také oženil. Poprvé v roce 1943 se svou někdejší sekretářkou Zdenkou (ve vztahu se narodila dcera Hana), manželství však bylo v roce 1948 rozvedeno. Podruhé se František Filip oženil v roce 1951. V manželství se narodila dcera Zdena a syn Jiří, následkem matčina úrazu během těhotenství od narození ochrnutý na spodní část těla, člověk velmi inteligentní a vzdělaný; zemřel ve svých dvaceti čtyřech letech. Tento druhý svazek s manželkou Marií zůstal pevný až do Františkovy smrti.

Těžkou ránu pro Františka Filipa představoval zejména rok 1948 a následné znárodňování, kdy mu byl sebrán jeho prosperující brněnský podnik a vlastně i jakákoliv možnost dalšího samostatného podnikání. Bezruký Frantík byl podle svých vlastních slov novým státním zřízením vlastně odsouzen do pro něj potupné role invalidního důchodce v podstatě bez možnosti rozvinout své schopnosti a talent. I když poslední léta jeho života byla podle všeho i díky druhému manželství v osobní rovině šťastná, celoživotně extrémní fyzické vypětí mělo za následek vyčerpání organismu. František Filip zemřel 9. 2. 1957, den před svými padesátými třetími narozeninami, ve svém brněnském bytě pravděpodobně na zástavu srdce. Pohřbený je na brněnském Ústředním hřbitově. Zvláště symbolickou shodou náhod zemřel téměř přesně měsíc po úmrtí svého učitele Františka Bakuleho.

Inscenace *Bezruký Frantík* je osudy a osobností Františka Filipa inspirována jen volně. Některé v ní zachycené události se ve skutečnosti jistě odehrály jinak, některé se odehrály v jiné časové posloupnosti nebo v jiné době, jiné se ve skutečnosti neodehrály vůbec. Co však zůstává, je fascinující, neobvyklý a dojemný příběh člověka, který dokázal překonat svůj fyzický handicap a inspirovat tisíce lidí k tomu, aby našli sílu a důvěru ve své schopnosti a v obyčejné lidství.

Ladislav Stýblo

*S použitím knihy Richarda Sobotky Bezruký Frantík.
Nakladatelství ŽÁR, 2013.*

Pavla Gajdošíková a Vojtěch Fůle

Vojtěch Fůle a Tereza Dočkalová

Tomáš Dianiška

Tereza Dočkalová, Hynek Tajovský, Vojtěch Fůlep a Jaroslav Blažek

Vojtěch Fůlep

Tereza Dočkalová a Vojtěch Fůlep

Denny Ratajský, Pavla Gajdošíková, Tereza Dočkalová, Hynek Tajovský, Rosalie Malinská, Jaroslav Blažek a Gabriela Farr

Vojtěch Fůlep

Vojtěch Fůlep a Denny Ratajský

Gabriela Farr, Nataša Bednářová, Barbora Kubátová,
Vendelín Urban, Igor Orozovič a Tomáš Dianiška

Jaroslav Blažek

Nataša Bednářová a Igor Orozovič

Denny Ratajský, Hynek Tajovský, Tereza Dočkalová, Vojtěch Füle, Pavla Gajdošíková, Jaroslav Blažek, Rosalie Malinská a Gabriela Farr

Igor Orozovič

Kateřina Hrdinová, Jakub Kalián, Vojtěch Füle, Jaroslav Blažek, Hynek Tajovský, Denny Ratajský, Tereza Dočkalová, Barbora Vágnerová, Tomáš Vardan a Teodor Dlugoš

Vojtěch Fůlep

Jaroslav Blažek, Vojtěch Fůlep a Hynek Tajovský

Vojtěch Fůlep

Vojtěch Fůlep, Tereza Dočkalová a Jaroslav Blažek

Vojtěch Fůlep, Jaroslav Blažek a Tereza Dočkalová

Vojtěch Fůlep, Pavla Gajdošíková, Hynek Tajovský,
Jaroslav Blažek, Tereza Dočkalová a Denny Ratajský

Kateřina Hrdinová, Jakub Kalián, Jaroslav Blažek,
Vojtěch Füle, Denny Ratajský a Barbora Vágnerová

Denny Ratajský, Vojtěch Füle, Kateřina Hrdinová, Lucie Michálková, Jaroslav Blažek, Tereza
Dočkalová, Jakub Kalián, Pavla Gajdošíková, Tomáš Vardan, Hynek Tajovský a Teodor Dlugoš

Jakub Kalián, Tereza Dočkalová, Hynek Tajovský, Kateřina Hrdinová, Lucie Michálková,
Barbora Vágnerová, Teodor Dlugoš, Pavla Gajdošíková a Jaroslav Blažek

Tereza Dočkalová a Vojtěch Fůlep

Vojtěch Fůlep a Tereza Dočkalová

Z DIVADELNÍHO ARCHIVU – V ROLI BEZRUKÉHO FRANTÍKA JAKUB ALBRECHT

Jakub Albrecht

Igor Orozovič, Barbora Kubátová, Tomáš Dianiška, Jakub Albrecht,
Adam Vacula, Nataša Bednářová, Gabriela Farr a Mária Leherová

Adam Vacula, Gabriela Farr, Tomáš Dianiška, Jakub Albrecht, Igor Orozovič, Nataša Bednářová, Barbora Kubátová a Rosalie Malinská

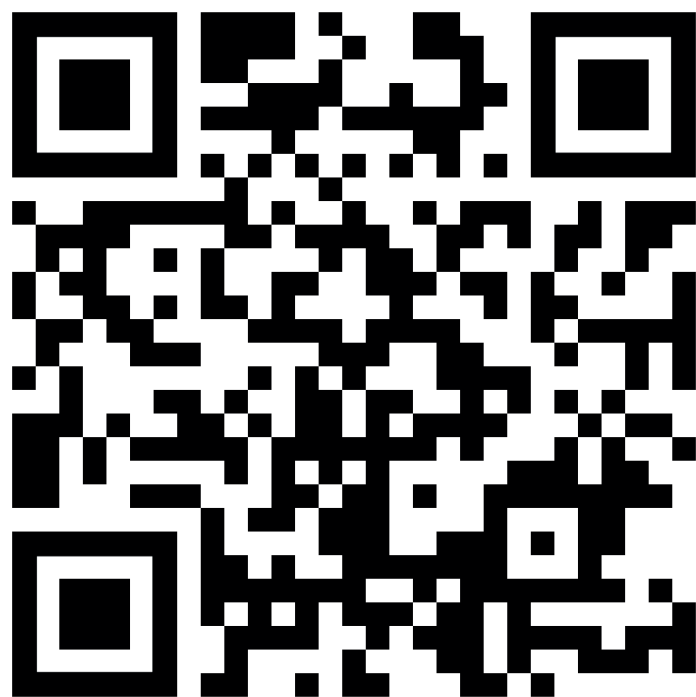

Igor Orozovič, Barbora Kubátová a Jakub Albrecht

Jakub Albrecht a Igor Orozovič

ODKAZ KE STAŽENÍ
SOUNDTRACKU
K PŘEDSTAVENÍ
BEZRUKÝ FRANTÍK

DIVADLO
POD PALMOVKOU

Zřizovatelem Divadla pod Palmovkou
je hlavní město Praha.

Ředitel: Michal Lang

Divadlo pod Palmovkou
Zenklova 34
Praha 8
180 36

Píseň Igora Orozoviče „Holoubek“ nazpívalo dětské Operní studio NDM v Ostravě v aranži Zdeňka Dočekala, píseň „Frankie the armless“ stejného autora nazpívala Lucie Brychtová a nahráli Zdeněk Dočekal (klavír), Filip Pastula (kontrabas) a Marcus Jurkovič (bicí).

Za historické fotografie zapůjčené do inscenace děkujeme Historickému archivu Jedličkova ústavu, Richardu Sobotkovi a Tomáši Černohousovi.

Program k 430. premiéře Divadla pod Palmovkou
a 5. inscenaci 71. divadelní sezony 2018/2019 ve verzi pro Velkou scénu připravili:
Redakce a texty: Ladislav Stýblo, Igor Orozovič
Grafická úprava a sazba: Martin Ponec
Korektury textu: Pavla Březinová (2022) a Zdeněk Přidal (2025)
Fotografie na titulní stránce: David Turecký
Fotografie: Martin Špelda (2025)
Neprodejné

WWW.PODPALMOVKOU.CZ